

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS

ESIMENE OSAKOND

KOHTUASI VEITS vs. EESTI

(Kaebus nr 12951/11)

KOHTUOTSUS

STRASBOURG

15. jaanuar 2015. a

*Käesolev kohtuotsus jõustub konventsiooni artikli 44 lõikes 2 sätestatud tingimustel.
Kohtuotsust võidakse keeleliselt toimetada.*

Kohtuasjas Veits vs. Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (esimene osakond) kojana, kuhu kuuluvad

esimees Isabelle Berro-Lefèvre,

kohtunikud Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyeu,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Linos-Alexandre Sicilianos

ja *osakonna sekretär* Søren Nielsen,

olles pidanud nõu kinnisel istungil 16. detsembril 2014,

tegi nimetatud kuupäeval järgmise otsuse.

MENETLUSE KÄIK

1. Kohtuasi põhineb Eesti kodaniku Anneli Veitsi (edaspidi „kaebaja”) 14. veebruaril 2011 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „konventsioon”) artikli 34 alusel kohtule Eesti Vabariigi vastu esitatud kaebusel (nr 12951/11).

2. Kaebajat, kelle õigusabitaotlus rahuldati, esindas Riia advokaat A. Zvejsalnieks. Eesti Vabariiki (edaspidi „riik”) esindas M. Kuurberg Välisministeeriumist.

3. Kaebaja väitis, et riigisiseste kohtute konfiskeerimisotsus rikkus tema omandiõigust ja et teda ei kaasatud menetlusse, milles otsustati tema vara konfiskeerimine.

4. 31. jaanuaril 2013 edastati kaebus riigile.

ASJAOLUD**I. KOHTUASJA ASJAOLUD**

5. Kaebaja on sündinud 1990. aastal ja elab Tallinnas.

6. 1995. aastal erastas (ostis riigilt soodustingimustel) kaebaja vanaema N. Tallinnas aadressil Mahtra 9 asuva korteri. 1996. aastal kinkis ta korteri kaebajale, keda esindas tehingus viimase ema V.

7. 21. aprillil 2003 allkirjastas Zh. notariaalse volikirja, millega ta volitas N.-i müüma oma Tallinnas aadressil Punane 33 asuvat korterit. 20. mail 2003 müüs N., tegutsedes Zh. nimel, selle korteri oma tütrele V.-le. Zh.-le ostis N. Punase tänava korteri väärtusest umbes kahekümnendiku eest korteri maakohas.

8. Näib, et 7. augustil 2003 taotles V., et kohaliku omavalitsuse sotsiaalhoolekande osakond annaks nõusoleku tol ajal 13-aastasele kaebajale kuuluva Mahtra 9 asuva korteri müügiks. V. avaldas, et ta oli laenuga ostnud teise korteri aadressil Punane 33. Ta tahtis laenu tagasi maksta tütre korteri müügist saadava rahaga ja anda äsja soetatud korter tütrele. Näib, et sotsiaalhoolekande osakond andis oma nõusoleku tehingu tegemiseks ja Mahtra tänava

korter müüdi maha. 28. oktoobril 2003 kinkis V. Punase tänava korteri kaebajale, kusjuures ta ise oli tehingus kaebaja seaduslik esindaja.

9. Eri kuupäevadel algatati mitu kriminaalmenetlust, et uurida eri isikute, sealhulgas Zh. korteri müügi asjaolusid. Puudutatud isikud olid müünud oma Tallinna korteri ja mõnel juhul soetanud selle asemele odavamama korteri maapiirkonnas. Eri põhjustel, näiteks vaimse tervise probleemide või alkoholi kuritarvitamise tõttu, oli nendel isikutel olnud raskusi oma tehingu tegelikust olemusest arusaamisega. Mõned kõnealustest isikutest surid varsti pärast tehingu tegemist. Zh. suri 3. jaanuaril 2004 etüleenglükoolimürgistusse. Kriminaalmenetlused algatati ka seoses nende surmadega.

10. Vahepeal, 27. novembril 2003, tehti määrus Punane 33 asuva korteri arestimiseks. 6. veebruaril 2004 see määrus tühistati ja 13. jaanuaril 2005 lõpetati Punase tänava korteriga seotud kriminaalmenetlus.

11. 2007. aasta kevadel algatati uus kriminaaluurimine seoses ühte korterit puudutavate tehingutega, samuti taasavati mitu vahepeal lõpetatud kriminaalmenetlust, mis liideti selle kriminaalasjaga. 5. aprillil 2007 võttis Harju Maakohus N.-i vahi alla.

12. 14. juunil 2007 arestis Harju Maakohus prokuröri taotlusel kaks korterit, sealhulgas aadressil Punane 33 asuva korteri. Maakohus märkis, et Punase tänava korteri olid soetanud N. ja V., kusjuures V. registreeriti omanikuna kohe pärast seda, kui korter oli Zh.-lt pettusega saadud. Kohus leidis, et on põhjust arvata, et vara võõrandamise vältimiseks registreeriti see teadlikult kaebaja nimele, kuigi tegelik omanik oli V. Kohus märkis, et korterid tuleb arestida, et tagada kannatanute huvide kaitse ja vältida korterite müümist. Korteri arestimisel tugines kohus kriminaalmenetluse seadustiku § 142 lõikele 1 ja karistusseadustiku § 83¹ lõigetele 1 ja 2. Kohus lisas, et antud juhul on alust kahtlustada, et kahtlustatavate raha on omandatud kuriteoga, mistõttu võib vara kui kuriteoga saadud vara konfiskeerida; konfiskeerimise tagamine muul viisil kui arestimisega ei olnud võimalik. Maakohtu määruse kohaselt tuli määruse koopia saata V.-le ja kaebajale teadmiseks. Toimikus oleval kohtumääruse koopial on V. allkiri teksti kõrval, mis kinnitab, et ta on koopia kätte saanud. Määruses märgiti, et määruskaebuse võib esitada 10 päeva jooksul.

13. 31. juulil 2007 kuulati kaebaja tunnistajana üle. Ta ütles, et ei mäleta Punase tänava korteri ostu üksikasju, kuna ta oli 2003. aastal alles väike laps. Ta lisas, et tema ja ta ema müüsid maha Mahtra 9 asuva korteri ning sellest saadud raha eest ostsid Punase tänava korteri. Ta kinnitas, et ta teadis, et korter oli tema nimel, kuid ta ei olnud seal kunagi elanud, seal tehti remonti ja ta ema maksis korteri eest.

14. 28. septembril 2007 kinnitas prokuratuur süüdistusakti ja 2. oktoobril 2007 anti N. ja V. ning veel kaks isikut Harju Maakohtus kohtu alla. N.-i süüdistati mitmes süüteos, sealhulgas Zh. mõrvas ja teise isiku mõrvakatses, samuti mitmes pettuses. V.-d süüdistati mitmes pettuses ja mõrvakatses kaasaaitamises.

15. 27. aprillil 2008 sai kaebaja 18-aastaseks.

16. Punase tänava korteriga seotud episoodi arutati mitmel istungil. Eriti 6. mai 2009. aasta istungil, kus N. avaldas, et Punase tänava korter oli algusest peale mõeldud kaebajale, kuid kuna ta oli tol ajal laps, ei räägitud talle mingeid üksikasju. Kinkeleping koostati pärast seda, kui kaebaja Mahtra 9 asuv korter oli maha müüdud ja V. oli võla ära tasunud. N. selgitas, kust oli väidetavalt pärit raha, mille N. korteri eest Zh.-le maksis.

17. 8. juuni 2009. aasta istungil andis süüdistatav V. ütlusi raha, mille eest korter oli väidetavalt ostetud, päritolu kohta. Ta väitis, et oli saanud sotsiaalhoolekande osakonnalt loa oma tütre (kaebaja) Mahtra 9 asuva korteri müümiseks ja talle Punase tänava korteri ostmiseks.

18. 23. novembri 2009. aasta istungil märkis V. kaitsja, et mis puudutab kaebajale kuuluvat korterit, siis KarS § 83¹ lõiked 1 ja 2 kohalduvad vaid juhul, kui vara on omandatud täielikult või olulises osas toimepanija arvel kingitusena, rõhutades, et konfiskeerimist ei pea ilmtingimata kohaldama, kui see oleks isikule ebamõistlikult koormav. Kinkelepingu koostamise ajal oli kaebaja alles alaealine, seega ei oleks konfiskeerimine õigustatud.

19. 12. jaanuari 2010 otsusega mõisteti N. ja V. süüdi. N.-ile määrati 15-aastane ja V.-le 8-aastane vangistus. Mis puudutab Punane 33 asuva korteriga seotud tehinguid, siis psühhiaatrilisele ekspertiisile tuginedes tuvastas maakohus, et Zh., kes oli kannatanud paranoilise skisofreenia all, ei olnud aru saanud oma teo tähendusest, kui ta allkirjastas volituse oma korteri müügiks. Kohtuistungil ajaks oli Zh. surnud, kuid eeluurimise käigus antud ütluste kohaselt oli N. lubanud talle korteri eest maksta ja samuti osta talle uue korteri. N. oli käskinud tal allkirjastada kinnituse, et ta on raha kätte saanud, kuid tegelikult ei olnud ta mingit raha saanud. Kohus ei pidanud usutavaks süüdistatava väidet, mida toetas N.-i abikaasa, et V. oli osa korteri ostmiseks vajalikust rahast laenanud N.-i abikaasalt, kes oli viis aastat tagasi oma korteri maha müünud ja sularaha kodus hoidnud. Kohus märkis, et N.-i sõnul oli tema abikaasa korteri müügist saadud raha kasutatud ühe teise korteri ostmiseks. Samuti märkis kohus, et V. ei suutnud selgitada, kust pärines teine pool rahast, mis väidetavalt Zh.-le Punase tänava korteri eest maksti, ja tuvastas, et Zh. ei olnud saanud mingit raha. KarS § 83 lg 3 p-le 2 tuginedes konfiskeeris kohus kaebajale kuuluva Punane 33 asuva korteri kui Zh. vastu sooritatud kuriteoga saadud vara. Kohus märkis, et korter oli väljunud Zh. omandist vastu tema tahtmist ja et kaebaja, kes oli 2003. aastal 13-aastane, ei saanud olla heauskne omandaja, sest tehingu tegi tema nimel tema ema V. Tehing sõlmiti paar kuud pärast korteri ostu, et vältida selle konfiskeerimist.

20. V. ja N. esitasid apellatsioonkaebuse. V. väitis muu hulgas, et Punane 33 asuv korter kuulub kaebajale. Selle korteri ostmiseks müüdi sotsiaalhoolekande osakonna nõusolekul maha Mahtra 9 asuv korter. Seega ei oldud Punase tänava korterit saadud kuriteoga ja see ei kuulu konfiskeerimisele.

21. 14. juuni 2010 otsusega jättis Tallinna Ringkonnakohus apellatsioonkaebused rahuldamata. Kaebaja Punase tänava korteri konfiskeerimise kohta märkis ringkonnakohus, et kaebaja oli saanud korteri alaealisena, mil ta ei olnud võimeline tehingust aru saama. Korteri oli olnud süüdistatava toime pandud süüteo (pettuse) objekt ja kuulus KarS § 83 lg 3 p-i 2 ja § 83¹ lg 2 alusel konfiskeerimisele. Ringkonnakohus märkis, et korterit ei oldud saadud seaduslikul teel, vaid süüteo toimepanijate N.-i ja V. tegevuse tulemusel.

22. 18. augustil 2010 otsustas Riigikohus jätta N.-i ja V. kaitsja esitatud kassatsioonkaebused menetlusse võtmata ja alama astme kohtute otsused jõustusid.

II. ASJAKOHANE RIIGISISENE ÕIGUS JA KOHTUPRAKTIKA

A. Asjakohane riigisisene õigus

VEITS vs. EESTI KOHTUOTSUS

23. Karistusseadustiku § 83 lg 3 p 2 sätestab, et erandina võib kohus konfiskeerida tahtliku süüteo eseme, kui see kuulub otsuse või määruse tegemise ajal kolmandale isikule ja kui ta on omandanud eseme täielikult või olulises osas toimepanija arvel, kingitusena või muul viisil turuhinnast oluliselt soodsamalt.

24. Karistusseadustiku asjaomased sätted sätestavad järgmist:

§ 83¹. Süüteoga saadud vara konfiskeerimine

„(1) Kohus konfiskeerib tahtliku süüteoga saadud vara, kui see kuulub otsuse või määruse tegemise ajal toimepanijale.

(2) Erandina konfiskeerib kohus käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud vara, kui see kuulub otsuse tegemise ajal kolmandale isikule ja kui:

1) see on omandatud täielikult või olulises osas toimepanija arvel, kingitusena või muul viisil turuhinnast oluliselt soodsamalt või

2) kolmas isik teadis, et vara võõrandatakse talle konfiskeerimise vältimiseks.

(3) Süüteoga saadud vara võib jätta osaliselt või täielikult konfiskeerimata, kui konfiskeerimine oleks süüteo asjaolusid või isiku olukorda arvestades ebamõistlikult koormav või kui vara väärtus on vara hoiu-, võõrandamis- või hävitamiskuludega võrreldes ebaproportsionaalselt väike. Kohus võib tsiviilhagi rahuldamise eesmärgil vähendada konfiskeeritava vara suurust tsiviilhagi eseme võrra.”

§ 85. Konfiskeerimise toime

„(1) Konfiskeeritu läheb riigi omandisse või saadetakse rahvusvahelises lepingus sätestatud juhtudel tagasi.

(2) Kolmanda isiku õigused jäävad konfiskeerimisel püsima. Riik maksab kolmandale isikule hüvitist, välja arvatud käesoleva seadustiku § 83 lõigetes 3 ja 4, § 83¹ lõikes 2 ning § 83² lõikes 2 sätestatud juhtudel.”

25. Kõne all oleval ajal kehtinud kriminaalmenetluse seadustiku asjaomased sätted olid sõnastatud järgmiselt:

§ 40¹. Kolmas isik

„(1) Menetleja võib määrusega kriminaalmenetlusse kaasata kolmanda isiku, kui kriminaalasja lahendamisel või erimenetluses võidakse otsustada tema seadusega kaitstud õiguste ja vabaduste üle.”

§ 142. Vara arestimine

„(1) Vara arestimise eesmärk on tsiviilhagi, konfiskeerimise ja varalise karistuse tagamine. Vara arestimine seisneb kahtlustatava, süüdistatava, tsiviilkostja või kolmanda isiku või rahapesu või terrorismi rahastamise objektiks oleva vara üleskirjutamises ja vara võõrandamise tõkestamises.

(2) Vara arestitakse prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel.
[---]

(4) Vara tsiviilhagi tagamiseks arestides lähtutakse kuriteoga tekitatud kahju suurusest.
[---]

(8) Kinnisasja võib arestida prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel. Kinnisasja arestimiseks esitab prokuratuur arestimismääruse kinnisasja asukoha järgsele kinnistusosakonnale keelumärke kandmiseks kinnistusraamatusse.”

B. Riigikohtu praktika

26. 20. veebruari 2012 määruses (asi nr 3-1-1-1-12) märkis Riigikohus, et arestimise seisukohast ei ole oluline mitte arestitava vara omand, vaid selle suhe toimepandud kuriteoga. 12. novembri 2012 määruses (asi nr 3-1-1-102-12) leidis Riigikohus, et kolmanda isiku vara arestimine konfiskeerimise tagamiseks on võimalik üksnes selleks, et tagada kolmandale isikule endale kuuluva vara võimalikku konfiskeerimist KarS § 83 lg 3, § 83¹ lg 2 või § 83² lg 3 alusel. Selles asjas leidis Riigikohus, et konfiskeerimine oli ebaseaduslik, kuna konfiskeeritav vara ei pärinenud konkreetsest kuriteost. 17. detsembri 2012 määruses (asi nr 3-1-1-118-12) vabastas Riigikohus kolmandale isikule kuuluva kinnisvara aresti alt, sest prokuratuuri taotlusest ega ka vaidlustatud kohtumäärusest ei nähtunud asjaolusid, et arestitud kinnistud oleksid olnud kahtlustatava väidetavate kuritegude vahendiks või vahetuks objektiks. Samuti ei olnud alust eeldada, et kahtlustatav oleks need saanud kuritegudega või et enne kinnistute võõrandamist kolmandale isikule oli kinnistute kujul tegemist kahtlustatava kriminaaltuluga.

27. 14. detsembri 2011 otsuses (asi nr 3-1-1-89-11) märkis Riigikohus, et isik, kes pole kriminaalasjas süüdistatav, saab olla selles asjas tehtava konfiskeerimisotsustuse adressaadiks vaid juhul, kui ta on kaasatud menetlusse kolmanda isikuna. Selles asjas ei oldud nii toimitud ja süüdistatava esitatud kassatsioonkaebuse alusel tühistas Riigikohus alama astme kohtute otsused konfiskeerida kolmanda isiku vara. Sarnaselt eelnevaga leidis Riigikohus 22. mai 2012 otsuses (asi nr 3-1-1-53-12), et kolmanda isiku vara arestimiseks tuleb see kolmas isik kaasata kriminaalmenetlusse kolmanda isikuna. Süüdimõistetu kassatsiooni alusel vabastas Riigikohus arestitud vara, kuid isiku süüdimõistmine jäi jõusse.

28. 30. aprilli 2013 määruses (asi nr 3-1-2-3-12) arutas Riigikohtu üldkogu asja, mis puudutas kriminaalmenetluses vara, mis väidetavalt kuulus isikule, kes ei olnud kriminaalmenetlusega seotud, konfiskeerimist. Kohus oli vara konfiskeerinud KarS § 83 lg 1 alusel, mis näeb ette, et kohus võib konfiskeerida tahtliku süüteo toimepanemise vahendi, kui see kuulub otsuse või määruse tegemise ajal toimepanijale. Riigikohus viitas KarS § 85 lg-le 2 ja märkis, et kui vara konfiskeeritakse isikult, kes ei olnud menetlusse kaasatud ja kes oli väidetavalt vara omanik, kuid mitte konfiskeerimisotsuse adressaat, ei lõpeta konfiskeerimisotsuse jõustumine selle isiku omandiõigust, kuna sellisel juhul ei lähe omand riigile üle. Konfiskeerimise sisu seisneb asja omandi või muu õiguse üleandmises ühelt isikult (konfiskeerimisotsustuse adressaadilt) teisele isikule (riigile), mitte aga konfiskeeritava eseme riigile üleandmises, sõltumata sellest, kellele ese enne konfiskeerimist kuulus. Samuti märkis Riigikohus, et konfiskeerimisotsustuse adressaat peab üheselt mõistetavalt nähtuma kohtulahendi resolutiivosast.

29. Konfiskeeritud vara väidetav tegelik omanik, kes ei ole konfiskeerimisotsuse adressaat, võib oma õigused asjaõigusseaduse alusel maksma panna tsiviilmenetluses või nõuda kaotatud omandi eest hüvitist halduskohtumenetluses. Kui isik oli kriminaalmenetlusse kaasatud kolmanda isiku kui võimaliku omanikuna, kuid tema väidetav omandiõigus osutus

menetluses alusetuks, on kriminaalmenetluses tehtud otsus talle siduv ja eespool nimetatud õiguskaitsevahendid tsiviil- ja halduskohtumenetluse kujul ei oleks talle kättesaadavad.

30. 20. novembri 2003 otsuses (asi nr 3-2-1-128-03) ja 11. aprilli 2006 otsuses (asi nr 3-2-1-164-05) leidis Riigikohus, et esimese ja teise järjekorra seadusjärgsed pärijad ei saa tugineda ka kinnisasjaõiguse heausksele omandamisele tasuta tehingu järgi.

31. 3. novembri 2008 otsuses (asi nr 3-2-1-90-08) märkis Riigikohus, et tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 123 lg 1 tuleneb, et kui tehingu õiguslikud tagajärjed sõltuvad sellest, kas isik teadis teatud asjaolusid või pidi neid teadma, tuleb nende asjaolude hindamisel lähtuda esindaja, mitte esindatava isikust.

III. ASJAKOHASED RAHVUSVAHELISED ÕIGUSAKTID

32. Euroopa Nõukogu rahapesu ning kriminaaltulu avastamise, arestimise ja konfiskeerimise konventsiooni (CETS nr 141) kohaselt võtab osalisriik õiguslikud ja muud meetmed, mis võimaldavad tal konfiskeerida kuriteovahendid ning kriminaaltulu ehk kuritegelikul teel saadud majandusliku hüve või vara kriminaaltulu väärtuses. Konventsioon jõustus Eesti suhtes 1. septembril 2000.

ÕIGUSKÜSIMUSED

I. KONVENTSIOONI ARTIKLI 6 LÕIKE 1 VÄIDETAV RIKKUMINE

33. Kaebaja kaebas, et teda ei kaasatud kohtumenetlusse, milles otsustati tema tsiviilõiguste ja -kohustuste üle. Ta tugines konventsiooni artikli 6 lõikele 1, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste [---] üle otsustamisel õigus õiglasele [---] kohtumenetlusele [---] kohtus.”

34. Riik vaidles sellele väitele vastu.

A. Vastuvõetavus

1. Poolte seisukohad

(a) Riik

35. Riik väitis, et riigisisised õiguskaitsevahendid ei ole ammendatud.

36. Esiteks leidis riik, et kaebaja ei vaidlustanud 14. juuni 2007 määrust, millega Punase tänava korter arestiti. Kuigi kaebaja oli tol ajal alaealine, saadeti määrus nii talle kui ka ta emale V.-le, kes oli korteri kaebajale kinkinud ja kes esindas kaebajat selles tehingus. Seega olid kaebaja ja V. mõlemad arestimisest teadlikud, kuid ei vaidlustanud seda. Riigi kohtupraktika kohaselt aga on arestimismääruse vaidlustamine tõhus õiguskaitsevahend (vt punkte 26 ja 27 eespool). Riik tunnistas, et arestimismäärus järgis Riigikohtu antud juhiseid vaidlusaluse vara kohta, mistõttu on raske öelda, kas oli olemas põhjus määruse tühistamiseks. Sellest olenemata jäi muutumatuks tõsiasi, et kaebaja, keda oleks sel ajal

pidanud esindama tema ema, arestimismäärust ei vaidlustanud ja kõrgema astme kohtud ei hinnanud korteri arestimise aluseid ega põhjendusi.

37. Teiseks väitis riik, et kaebaja oleks võinud taotleda vara aresti alt vabastamist tsiviilkohtumenetluses, isegi kui ta ei olnud arestimismäärust vaidlustanud kriminaalmenetluses. Tal oli selleks aega üle kahe aasta alates täisealiseks saamisest kuni konfiskeerimisotsuse jõustumiseni.

38. Kolmandaks väitis riik, et kuna kaebaja ei olnud korteri arestimist eespool nimetatud menetluses vaidlustanud, ei olnud ta ühtlasi kasutanud võimalust taotleda kohaldatavate seadusesätete põhiseadusevastaseks tunnistamist ja kohaldamata jätmist. Riigi järgi oleks olnud võimalik taotleda kolmandale isikule kuuluva vara konfiskeerimise aluste põhiseaduslikkuse järelevalvet ja kolmanda isiku menetlusõiguste kontrolli selles menetluses.

39. Lõpetuseks viitas riik Riigikohtu hiljutisele praktikale (vt punkte 28 ja 29 eespool) ja väitis, et kaebaja ei olnud esitanud halduskaebust korteri kaotamise eest hüvitise saamiseks.

(b) Kaebaja

40. Kaebaja leidis, et riigi viidatud riigisisene kohtupraktika ei ole antud asjas kohane. Ta kordas, et tema korteri omandiõiguse lõpetas kriminaalmenetluses tehtud otsus ja et see otsus jäeti apellatsioonimenetluses muutmata. Seetõttu ei oleks püüded lahendada omandiõiguse küsimust tsiviil- või halduskohtumenetluses ega isegi põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses andnud positiivset tulemust. Kaebaja juhtis tähelepanu ka sellele, et kuigi ta oli kriminaalmenetluse lõppstaadiumi ajaks saanud täisealiseks, ei saanud ta oma õigusi täielikult teostada ega ennast ise esindada, kuna tal puudusid selleks vajalik haridus ja õigusteadmised, eriti nende asjaolude valguses, et talle ei oldud kunagi teatatud otsusest, kohtuistungil osalemise õigusest ega kohtuotsuse vaidlustamise õigusest. Lõpetuseks väitis kaebaja, et tal ei olnud piisavat sissetulekut õigusharidusega esindaja palkamiseks, mitu advokaati oli keeldunud teda esindamast ja nendel asjaoludel ei olnud tal õigust riigi õigusabile.

2. EIK-i hinnang

41. EIK märgib, et riik viitas peamiselt riigi kohtupraktikale, mis ametiasutuste võetud meetmetega võrreldes on hilisemast ajast. Kuid ulatuses, milles kõnealune kohtupraktika puudutab nende samade seadusesätete, mida kohaldati ka kaebaja asjas, tõlgendamist, on EIK kõnealust kohtupraktikat kaalunud arvestusega, et see võib olla asjakohane riigisiseste õiguskaitsevahendite ammendamise teema selgitamisel.

42. Mis puudutab riigi väidet, et kaebaja oleks pidanud vaidlustama maakohtu 14. juuni 2007 korteri arestimise määruse, et loetaks, et ta on täitnud riigisiseste õiguskaitsevahendite ammendamise nõude, siis märgib EIK, et riigi oma väite toetuseks viidatud kohtupraktika näitab, et apellatsioonimenetluses on võimalik saavutada alama astme kohtu tehtud arestimismääruse tühistamine. Kuid riigi viidatud juhtudel olid kõrgema astme kohtul konkreetset alused arestimismääruse tühistamiseks, näiteks alama astme kohtu suutmatus näidata, et arestitud vara oli soetatud kõnealuse kuriteo tulemusel (vt punkti 26 eespool). EIK märgib, et käesolevas asjas ei suutnud riik esile tuua ühtki sellist puudust. Teiseks viitas riik kohtupraktikale, mille kohaselt võib kolmanda isiku vara arestida või konfiskeerida üksnes juhul, kui see kolmas isik on menetluses kaasatud (vt punkti 27 eespool). EIK leiab, et ei saa

välistada, et arestimismääruse peale esitatud määruskaebusega oleks see määrus ka käesolevas asjas nimetatud alusel tühistatud. Kuid EIK märgib, et kuigi korteri arestimisega sekkuti kaebaja õigusesse oma omandit segamatult kasutada, ei määranud arestimismäärus kindlaks, mis varast lõpuks saab ja kaebajalt ei võetud selle määrusega seda vara ära. Sekkumine, mille üle kaebaja EIK-is kaebab, oli korteri konfiskeerimine, mille vältimatu eeldus arestimine iseenesest ei olnud.

43. Mis puudutab riigi väidet, et kaebaja oleks võinud taotleda oma arestitud vara vabastamist tsiviilkohtumenetluses, siis kordab EIK, et kaebaja kaebus EIK-ile ei ole seotud arestimisega, vaid konfiskeerimisega, mis otsustati kriminaalmenetluses. EIK leiab, et riik ei ole veenvalt näidanud, et arestimismääruse vaidlustamine tsiviilkohtumenetluses oleks vara konfiskeerimise kriminaalmenetluses ära hoidnud. Sama kehtib ka riigi väite kohta seoses võimalusega taotleda põhiseaduslikkuse järelevalve menetlust, mille kaebaja oleks saanud eespool nimetatud menetluses algatada: EIK leiab, et riik ei ole veenvalt selgitanud, kuidas arestimisega seotud põhiseaduslikkust puudutav taotlus oleks takistanud korteri konfiskeerimist. Siinkohal viitab EIK hiljutisele Eestit puudutanud kohtuasjale, milles EIK leidis, et piisab sellest, kui kaebaja tõstatab konventsiooni puudutava sisulise küsimuse riigisiseses kohtus, kellel on õigus jätta omal algatusel kohaldamata põhiseadusvastased õigusnormid, kui ta leiab, et asjaomase menetlusseadustiku sätet ei saa tõlgendada selliselt, et oleks võimalik kaebaja taotlus rahuldada (vt *Ovsjannikov vs. Eesti*, nr 1346/12, punktid 60–62, 20. veebruar 2014). Seetõttu ei saa eraldi taotlust põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamiseks iseenesest pidada eriliseks õiguskaitsevahendiks, mis tuleb Eesti kohtumenetluses ammendada, eeldusel et konventsiooni puudutav kaebus on sisuliselt tõstatatud.

44. Mis puudutab riigi viidet Riigikohtu 30. aprilli 2013. aasta määrusele (vt punkte 28 ja 29 eespool), siis peab EIK selle asjassepuutuvust küsitavaks, kuna selles asjas olid konfiskeerimise faktilised asjaolud ja õiguslikud alused praegusest asjast erinevad. Ja kuigi praeguses asjas ei mainitud kaebajat, kes oli konfiskeerimisotsuse adressaat, kohtuotsuse resolütiivosas, nähtub kohtuotsuse tekstist selgelt, et kohtud olid täiesti teadlikud, et korter kuulus kaebajale. Kohtud otsustasid teadlikult kolmanda isiku vara konfiskeerimise, samuti tuginesid nad asjassepuutuvalle õiguslikule alusele (KarS § 83 lg 3 p 2). EIK kahtleb, kas Riigikohtu seisukohti kõnealuses otsuses saab laiendada käesoleva asja asjaoludele, võttes arvesse nii asjaolu, et kõnealune otsus pärineb hilisemast ajast kui käesoleva asja asjaolud, kui ka käesoleva kaebuse esitamise aega.

45. Seetõttu ei saa EIK järeldada, et kaebaja ei ole ammendanud riigisiseseid õiguskaitsevahendeid, kuna ta ei vaidlustanud kõnealuse korteri arestimismäärust.

46. EIK märgib, et kaebus ei ole selgelt põhjendamatult konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti a tähenduses. EIK märgib veel, et see ei ole vastuvõetamatu ka muudel alustel. Seetõttu tuleb kaebus tunnistada vastuvõetavaks.

B. Sisu

1. Poolte seisukohad

(a) Kaebaja

47. Kaebaja väitis, et konventsiooni artiklit 6 rikuti sellega, et teda ei kaasatud kohtumenetlusse, milles otsustati tema tsiviilõiguste ja -kohustuste üle. Kuna kriminaalasja kohtumenetluse ajal oli ta alaealine, oleksid ametiasutused pidanud hoolitsema tema esindatuse ja seaduslike huvide eest ning talle esindaja määrama. Isegi kui kaebaja seadusliku esindajana tegutses enne tema täisealiseks saamist tema ema V., oli sellise esindatuse kvaliteet suuresti küsitav ja see ei taganud tema huvide täielikku kaitset. Alaealise õiguste täielikuks kaitseks sellistel asjaoludel oleks tulnud kohtuistungile kutsuda sama sotsiaalhoolekande osakonna esindaja, kes andis nõusoleku Mahtra 9 asuva korteri müügiks.

48. Ka pärast täisealiseks saamist ei kaasatud kaebajat menetlusse kolmanda isikuna. Kuna kaebajal ei olnud õigustadmisi ega vastavat haridust ja teda ei oldud kunagi teavitatud otsusest ega oma õigusest osaleda kohtuistungil ja vaidlustada kohtuotsuseid, ei saanud ta oma õigusi täies ulatuses teostada.

(b) Riik

49. Riik leidis, et antud asjas on konventsiooni artikli 6 nõuded täidetud, kuna kaebajal oli võimalus pöörduda kohtusse. Riik viitas kohtuasjale *Silickienė vs. Leedu* (nr 20496/02, punktid 48–49, 10. aprill 2012), milles EIK leidis, et kuigi kaebaja ei olnud kriminaalmenetluses osaline, ei puudunud kõnealuses süsteemis kaitseabinõud.

50. Riik rõhutas, et kaebaja vara arestimise määrus kirjeldas selgelt, et selle eesmärk oli tagada nii tsiviilhagi kui ka konfiskeerimine. Seega nähtus määrusest selge võimalus, et vara võidakse hiljem konfiskeerida, mistõttu oleks tulnud seda vaidlustada.

51. Riik juhtis tähelepanu sellele, et kaebaja ise ei taotlenud kordagi enda kolmanda isikuna menetlusse kaasamist, kuigi ta oli kriminaalmenetlusest teadlik.

52. Riik rõhutas ka asjaolu, et kaebaja oli 13-aastane ajal, mil tehti tehing, millega ta sai korteri emalt, kes tegutses tehingus nii kinkija kui kaebaja (kinke saaja) esindajana. Kaebaja ise oli kohtueelses menetluses avaldanud, et ta ei mäleta korteri ostmise üksikasju, kuna ta oli 2003. aastal alles laps, ja tema vanaema avaldas, et 13-aastasele kaebajale korteri soetamise üksikasju ei räägitud. Riik järeldas, et kaebaja ei teadnud midagi vaidlusaluse korteri soetamise asjaoludest ega oleks saanud selles kriminaalmenetluses oma argumente esitada. Kaebaja huve kaitsesid põhimõtteliselt süüdistatavad V. ja N., kuna algusest peale olid korteri arestimise põhjuseks kaebaja ema V. ja vanaema N.-i vastu esitatud süüdistused. Kuna leiti, et Punane 33 asuv korter soetati pettusega ja kingiti kaebajale kui alaealisele, et vältida konfiskeerimist, pidid üksnes V. ja N. süüdistustele vastama ja tõendama, et korter soetati seaduslikult, mitte kuriteoga.

53. Lisaks tõi riik esile, et nii Harju Maakohus kui ka Tallinna Ringkonnakohus hindasid kaebaja ema V. ja vanaema N.-i taotlusi arestitud korteri vabastamiseks ja hiljem konfiskeerimise tühistamiseks. Kohtud märkisid selgelt, et puudus vaidlus selle kohta, et Punane 33 asuv korter oli kaebaja nimel, rõhutades samas, et kuna kaebaja oli korteri

soetamise ajal alaealine, ei olnud ta asjaoludest aru saanud. Kuid kuna korter oli väljunud Zh. omandist vastu tema tahtmist, ei saanud toimuda heauskset omandamist kaebaja poolt, keda alaealisena kingituse vastuvõtmise ajal esindas süüdistatav V. Seega nähtus kohtu põhjendustest selgelt, et kaebaja ei oleks saanud anda lisaselgitusi ega teha avaldusi korteri soetamise või kinkimise kohta.

54. Riik leidis ka, et oluline oli asjaolu, et V. ja N. vaidlustasid kõnealuse korteri konfiskeerimise oma apellatsioonides ringkonnakohtule ja kassatsioonides Riigikohtule. Kuigi isikutel, kes ei ole menetlusosalised, ei ole õigust apellatsiooni esitada, kinnitas Riigikohtu praktika, et vara arestimise ja konfiskeerimise otsuseid saab tühistada ka teiste isikute esitatud apellatsiooni alusel (vt punkti 27 eespool). Seega olid kaebaja õigused kaitstud kõigis kolmes kohtuastmes ja kohtud pidasid oma otsustes konfiskeerimist seaduslikuks.

55. Riik lisas, et kuigi apellatsioonides vaidlustati Punane 33 asuva korteri konfiskeerimise fakti, ei vaidlustatud kunagi kaebaja menetlusse kaasamata jätmist. Samuti viitas riik kohtuasjale *Silickenè* (eespool viidatud, punkt 49), milles EIK nõustus, et kaebaja surnud abikaasat kriminaalmenetluses kaitsma palgatud advokaat kaitses *de facto* ka kaebaja enda huve.

56. Riik järeldas, et eeltoodu ja antud kohtuasja konkreetsete asjaolude valguses olid Eesti ametiasutused *de facto* andnud kaebajale mõistliku ja piisava võimaluse oma huvide korralikuks kaitsmiseks. Seega ei ole kaebaja õigusi konventsiooni artikli 6 lõike 1 alusel rikutud.

2. EIK-i hinnang

57. Nagu EIK *Silickienè* kohtuotsuses (eespool viidatud, punkt 47) ütles, peab EIK sellistes asjades nagu antud kohtuasi otsustama, kas kaebaja suhtes kohaldatud konfiskeerimise viis rikkus artikli 6 lõikes 1 sisalduvat õiglase kohtumenetluse põhimõtet (vt *mutatis mutandis Salabiaku vs. Prantsusmaa*, 7. oktoober 1988, punkt 30, seeria A nr 141-A). Tuleb kindlaks teha, kas riigi õigussüsteemis kohaldatav menetlus andis kaebajale, arvestades selle meetme, mille eest ta vastutas, raskust, kohase võimaluse pöörduda oma asjas kohtusse, tuginedes olukorra kohaselt kas meetme ebaseaduslikkusele või omavolilisusele ja väites, et kohtud olid toimunud ebamõistlikult (vt *AGOSI vs. Ühendkuningriik*, 24. oktoober 1986, punkt 55, seeria A nr 108; vt ka *mutatis mutandis Arcuri jt vs. Itaalia* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 52024/99, 5. juuli 2001, ja *Riela jt vs. Itaalia* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 52439/99, 4. september 2001). Kuid ei ole EIK-i ülesanne asendada riigisiseste kohtute faktidele antud hinnanguid enda omadega ja üldjuhul on riigisiseste kohtute kohustus hinnata neile esitatud tõendeid (vt *Edwards vs. Ühendkuningriik*, 16. detsember 1992, punkt 34, seeria A nr 247-B).

58. EIK märgib, et käesolevas asjas otsustasid riigi kohtud kaebaja tsiviilõiguste üle ilma teda menetlusse kaasamata, kuigi KrMS § 40¹ alusel oli võimalik teda kolmanda isikuna menetlusse kaasata. Näib, et kohtud oleksid võinud teha seda omal algatusel. Samas ei ole kaebaja väitnud, nagu ta ise oleks taotlenud enda menetlusse kaasamist. Lisaks märgib EIK, et ei ole vaidlustatud, et kaebaja teadis kriminaalmenetlusest üldiselt ja – vähemalt oma ema V., kes oli tema seaduslik esindaja, kaudu, kuni ta sai täisealiseks – korteri arestimisest. Samuti ei ole väidetud, et kaebaja emal ei lastud teda huvide konflikti tõttu esindada. Kuigi vastab tõele, et arestimismäärus ise oli ajutine ja selle vaidlustamata jätmine ei kujutanud endast riigisiseste

õiguskaitsevahendite ammendamata jätmist, tähendas selle vaidlustamise võimalus menetluslikku tagatist arestimise peale esitatud vastuväidete esitamiseks kohtus ja seega kaebaja omandiõiguse kinnitamiseks (vt eespool viidatud *Silickienė*, punkt 48). Veelgi olulisem on, et kaebaja ema V. ja vanaema N. esitasid kohtule vastuväited korteri konfiskeerimise osas ja samuti esitasid nad apellatsiooni. Sellega seoses peab EIK oluliseks, et puudub vaidlus, et kaebaja sai korteri 13-aastaselt oma emalt kingituseks ja et ta ei teadnud korteri soetamise asjaolusid. Kuid korteri soetamise üksikasjad olid hästi teada kaebaja emale ja vanaemale, kes, nagu eespool mainitud, vaidlustasid konfiskeerimise ning, olles korteri soetamise tehinguga otseselt seotud, said esitada väiteid ja tegidki seda. Kuid kohtud, keda need väited ei veennud, leidsid tõenditele tuginedes, et korter oli saadud kuriteoga ja et kaebaja ei saanud seda heauskselt omandada (vt punkti 19 eespool). Seega esitasid kohtus kaebajat soosivaid väiteid kaebaja ema ja vanaema ning kohtud arutasid neid väiteid, kuid jätsid need sisuliselt kõrvale. Kaebaja ei ole esile toonud muid väiteid või tõendeid, mida oleks võidud riigisisises menetluses tema kaitseks esitada, kui ta oleks sellesse menetlusse kaasatud olnud.

59. EIK kordab, et üldise põhimõtte kohaselt tuleks isikud, kelle vara konfiskeeritakse, kaasata menetlusse, milles konfiskeerimine otsustatakse (vt eespool viidatud *Silickienė*, punkt 50). Kuid käesoleva asja konkreetsetel asjaoludel nõustub EIK, et kaebaja huve kaitsesid *de facto* tema ema V. ja vanaema N. ning et ei saa öelda, et tema huvid ei olnud kaitsitud menetluses, milles otsustati tema tsiviilõiguste üle.

60. Selle tõttu järeldab EIK, et kaebaja õigust õiglasele kohtumenetlusele selles asjas ei ole rikutud.

Eeltoodust tulenevalt ei ole konventsiooni artikli 6 lõiget 1 rikutud.

II. KONVENTSIOONI PROTOKOLLI NR 1 ARTIKLI 1 VÄIDETAV RIKKUMINE

61. Kaebaja kaebas, et temalt võeti ära tema korter, mille heauskne omanik ta oli olnud. Ta tugines konventsiooni protokollile nr 1 artiklile 1, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Igal füüsilisel ja juriidilisel isikul on õigus oma omandit segamatult kasutada. Kellelki ei või võtta tema omandit muidu kui avalikes huvides ja seaduses ettenähtud tingimustel ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid järgides.

Eelnenud sätted ei piira siiski mingil viisil riigi õigust vajaduse korral kehtestada seadusi vara üldistes huvides kasutamise kontrollimiseks või maksude, maksete või trahvide tasumise tagamiseks.”

62. Riik vaidles sellele väitele vastu.

A. Vastuvõetavus

63. EIK märgib, et see kaebus on seotud eespool käsitletuga ja tuleb selle tõttu samuti tunnistada vastuvõetavaks.

B. Sisu

1. Poolte seisukohad

(a) Kaebaja

64. Kaebaja väitis, et on rikutud konventsiooni protokolli nr 1 artiklit 1. Ta väitis, et Punane 33 asuv korter oli soetatud seadusliku tehinguga, millele ametiasutused oma nõusoleku andsid. Ta tuleb ilmselgelt tunnistada korteri heauskseks omandajaks, samuti tuleb tunnistada, et tema omand lõppes korteri konfiskeerimisega.

(b) Riik

65. Riik leidis, et korteri konfiskeerimine oli kooskõlas riigisisese õigusega ja kujutas endast õigustatud kontrolli vara üldistes huvides kasutamise üle. Riikidel on ulatuslik kaalutusõigus ebaseaduslikult soetatud või ebaseaduslikel eesmärkidel kasutatava vara kontrollimisel.

66. Riik märkis, et riigisisised kohtud tuvastasid, et Punane 33 asuv korter oli saadud kuriteoga. See konfiskeeriti KarS § 83 (3) 2) ja § 83¹ (2) 2) alusel. Konfiskeerimise eesmärk oli tõkestada vara ebaseaduslikku soetamist kuriteoga ning seega oli sellel seaduslik eesmärk üldistes huvides. Riik leidis, et käesolevas asjas on leitud avalike ja erahuvide vahel õiglane tasakaal. Riik juhtis tähelepanu sellele, et kaebaja oli saanud Punane 33 asuva korteri tasuta, ning väitis, et asjaolu, et V. müüs hiljem maha kaebaja korteri aadressil Mahtra 9, ei puutu asjasse ja annab kaebajale aluse esitada nõue üksnes oma ema V. vastu. Samuti märkis riik, et kaebaja ei elanud Punane 33 asuvas korteris selle arestimise ajal ega ka 2011. aastal, mistõttu ei kaotanud kaebaja konfiskeerimise tulemusel oma kodu.

67. Riik väitis, et kaebaja oli omandanud korteri oma ema ja vanaema sooritatud kuriteo tulemusel ning ta kaotas selle samal põhjusel. Ta ei olnud omandanud seda heauskselt. Vältimaks olukorda, kus kuriteoga saadud vara antakse perekonna alaealise liikmele, on riigi õiguses sätestatud, et esimese ja teise järjekorra pärijate heauskne omandamine ei ole sellises olukorras võimalik (vt punkti 30 eespool).

68. Riik väitis ka, et kaebaja oleks võinud arestimismääruse vaidlustada ja et tema huvid olid kriminaalmenetluses igal juhul *de facto* esindatud.

2. EIK-i hinnang

(a) Üldpõhimõtted

69. EIK kordab, et konventsiooni protokolli nr 1 artikkel 1, mis sisuliselt tagab õiguse varale, koosneb kolmest selgest reeglist. Esimene reegel, mis on sätestatud esimese lõike esimeses lauses ja mis on üldise iseloomuga, kehtestab omandi segamatu kasutamise põhimõtte. Sama lõike teises lauses sisalduv teine reegel hõlmab omandi äravõtmist ja

kehtestab sellele teatud tingimused. Teises lõikes sätestatud kolmas reegel tunnistab, et riikidel on muu hulgas õigus kontrollida vara üldistes huvides kasutamist. Teist ja kolmandat reeglit, mis puudutavad vara segamatu kasutamise õiguse riive konkreetseid juhtumeid, tuleb tõlgendada esimeses reeglis sätestatud üldpõhimõtte valguses (vt muu hulgas *Immobiliare Saffi vs. Itaalia* [suurkoda], nr 22774/93, punkt 44, EIK 1999-V, ja *Broniowski vs. Poola* [suurkoda], nr 31443/96, punkt 134, EIK 2004-V).

70. EIK-i järjepidev lähenemine on, et kuigi konfiskeerimine tähendab vara äravõtmist, on see ka vara kasutamise kontrollimine protokoll nr 1 artikli 1 teise lõike tähenduses (vt *Sun vs. Venemaa*, nr 31004/02, punkt 25, 5. veebruar 2009; eespool viidatud *Riela jt*; eespool viidatud *Arcuri jt*; *C.M. vs. Prantsusmaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 28078/95, 26. juuni 2001; *Air Canada vs. Ühendkuningriik*, 5. mai 1995, punkt 34, seeria A nr 316-A; ja eespool viidatud *AGOSI*, punkt 51). EIK leiab, et sama lähenemist tuleb kasutada ka käesolevas asjas.

71. EIK leiab, et konfiskeerimine kriminaalmenetluse raames on kooskõlas ühiskonna üldiste huvidega, kuna kuritegelikul teel saadud raha või vara või kriminaaltulu eest ostetud vara konfiskeerimine on vajalik ja tõhus vahend kuritegevusega võitlemiseks (vt *Raimondo vs. Itaalia*, 22. veebruar 1994, punkt 30, seeria A nr 281-A). Seega on praeguses kontekstis konfiskeerimine kooskõlas Euroopa Nõukogu rahapesu ning kriminaaltulu avastamise, arestimise ja konfiskeerimise konventsiooni, mis nõuab, et osalisriigid sätestaksid kuriteovahendi ja kriminaaltulu konfiskeerimise raskete kuritegude puhul, eesmärkidega. Seega on kuriteoga saadud vara konfiskeerimise otsus üldistes huvides, kuna see on hoiatuseks nendele, kes kaaluvad kuriteo sooritamist, ja ühtlasi garanteerib see, et kuritegevus ei tasu ära (vt *Denisova ja Moiseyeva vs. Venemaa*, nr 16903/03, punkt 58, 1. aprill 2010, edasiste viidetega kohtuasjadele *Phillips vs. Ühendkuningriik*, nr 41087/98, punkt 52, EIK 2001-VII, ja *Dassa Foundation jt vs. Liechtenstein* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 696/05, 10. juuli 2007).

72. Lisaks kordab EIK, et kuigi protokoll nr 1 artikli 1 teine lõige ei sisalda sõnaselgeid menetlusnõudeid, on EIK alati nõudnud, et riigisisene menetlus annaks kahjustatud isikule mõistliku võimaluse pöörduda oma asjas asjaomaste ametiasutuste poole, et tõhusalt vaidlustada meetmed, mis rikuvad tema nimetatud sättega tagatud õigusi. Selleks et hinnata, kas nimetatud tingimus on täidetud, tuleb kohaldatavat menetlust vaadata kõikehõlmavalt (vt eespool viidatud *Denisova ja Moiseyeva*, punkt 59; *Jokela vs. Soome*, nr 28856/95, punkt 45, EIK 2002-IV; ja eespool viidatud *AGOSI*, punkt 55).

(b) Põhimõtete kohaldamine käesolevas kohtuasjas

73. Käesoleva asja juurde tagasi tülles märgib EIK, et kõnealuse korteri konfiskeerimisel tugines Harju Maakohus KarS § 83 lg 3 p-le 2. Nimetatud sätte alusel võib kohus konfiskeerida tahtliku süüteo toimepanemise vahendi, kui see kuulub otsuse või määruse tegemise ajal kolmandale isikule ja kui ta on selle omandanud toimepanija arvel, näiteks kingitusena. Seega on EIK nõus, et konfiskeerimisel oli seaduslik alus. Lisaks leiab EIK, et kuriteoga saadud vara konfiskeerimine on kooskõlas ühiskonna üldiste huvidega (vt punkti 71 eespool). EIK peab uurima, kas seadusliku eesmärgi ja kaebaja põhiõiguste vahel leiti õiglane tasakaal ja kas olid olemas piisavad menetluslikud tagatised.

74. Sellega seoses kordab EIK, et kaebajat ei süüdistatud ega mõistetud süüdi konfiskeeritud varaga seotud mis tahes süüteo. Samas oli ta süütegude toimepanemise ajal alles alaealine. Kuid nagu riigi kohtud tuvastasid, soetasid kaebaja ema ja vanaema kõnealuse korteri, milles kaebaja ei elanud, kuriteoga, ning korter võõrandati kaebajale tasuta. EIK leiab, et riigisisene kord, mille kohaselt on sellises olukorras võimalik vara konfiskeerida ja selle omandaja ei saa tugineda heausksele omandile, ei kujuta endast ebaoproportsionaalset sekkumist kaebaja õigusesse varale. EIK kordab, et riigi kohtud arutasid ja lükkasid piisava põhjendusega tagasi kaebaja ema V. ja vanaema N.-i väited, et kõnealust korterit ei soetatud kuriteoga ja et vaidlusaluse korteri ostmiseks võetud laenu tagasimaksmiseks müüdi maha kaebaja korter aadressil Mahtra 9. EIK leiab, et otsus artikli 6 lõike 1 kohta (vt punkte 57–60 eespool) kehtib ka protokoll nr 1 artikli 1 puhul ulatuses, mis puudutab seda, kas riigisisene menetlus andis kaebajale mõistliku võimaluse pöörduda oma asjas ametiasutuste poole, et konfiskeerimine tõhusalt vaidlustada. EIK ei korda eespool tehtud järeldusi üksikasjalikumalt, vaid märgib, et nõustub sellega, et kaebaja huve riigisisises menetluses esindasid *de facto* tema ema ja vanaema ning asjaolu, et ta ei olnud menetluses isiklikult kaasatud, ei rikkunud käesoleva asja konkreetsetel asjaoludel õiglast tasakaalu vara kaitse õiguse ja üldiste huvide vahel.

Seetõttu ei ole konventsiooni protokoll nr 1 artiklit 1 rikutud.

III. KONVENTSIOONI ARTIKLI 13 VÄIDETAV RIKKUMINE

75. Viimaseks kaebas kaebaja sisuliselt selle üle, et tal ei olnud ühtegi tõhusat riigisisest õiguskaitsevahendit seoses kaebusega oma vara segamatu kasutamise kohta, nagu nõuab konventsiooni artikkel 13. Kõnealune säte on sõnastatud järgmiselt:

„Igaühel, kelle konventsioonis sätestatud õigusi ja vabadusi on rikutud, on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile riigivõimude ees ka siis, kui rikkumise pani toime ametiisik.”

76. Riik vaidles sellele väitele vastu.

A. Vastuvõetavus

77. EIK märgib, et see kaebus on seotud eespool käsitletuga ja tuleb selle tõttu samuti tunnistada vastuvõetavaks.

B. Sisu

1. Poolte seisukohad

78. Kaebaja kaebas, et tema vara konfiskeeriti menetluses, millesse teda ei kaasatud.

79. Riik kordas, et kaebaja käsutuses olid tõhusad õiguskaitsevahendid, mida ta ei kasutanud (vt punkte 35–38 eespool). Riik lisas, et kaebaja huve kaitsesid kriminaalmenetluses kõigis kolmes kohtuastmes tema ema V. ja vanaema N.

80. Samuti märkis riik, et pärast korteri konfiskeerimist oleks kaebaja võinud kaitsta oma huve riigi vastu kahju hüvitamise nõudega riigivastutuse seaduse alusel. Ta oleks võinud esitada kahjunõude ka oma ema vastu, kes oli vastuolus kaebaja huvidega võõrandanud kaebaja kui alaealise eestkostjana kaebaja korteri aadressil Mahtra 9.

2. EIK-i hinnang

81. Võttes arvesse oma järeldusi konventsiooni artikli 6 lõike 1 (vt punkte 57–60 eespool) ja konventsiooni protokoll nr 1 artikli 1 menetluslike tagatiste (vt punkte 73 ja 74 eespool) kohta, ei pea EIK vajalikuks arutada neid küsimusi konventsiooni artikli 13 alusel.

SELLEST LÄHTUDES KOHUS ÜHEHÄÄLSELT

1. *tunnistab* kaebuse vastuvõetavaks;
2. *leiab*, et konventsiooni artikli 6 lõiget 1 ei ole rikutud;
3. *leiab*, et konventsiooni protokoll nr 1 artiklit 1 ei ole rikutud;
4. *leiab*, et puudub vajadus arutada kaebust konventsiooni artikli 13 alusel.

Koostatud inglise keeles ja tehtud teatavaks kirjalikult 15. jaanuaril 2015 kohtureeglite 77. reegli lõigete 2 ja 3 kohaselt.

Søren Nielsen
Sekretär

Isabelle Berro-Lefèvre
Esimees